# REPREZENTAREA SOCIALĂ A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI. ASPECT COMPARATIV

# SOCIAL REPRESENTATION OF PERSONS WITH DISABILITIES. COMPARATIVE ASPECT

*Diana Mihaela MALINCHE,*
*doctorandă, Universitatea de Stat din Moldova*

*Nicolae ROMANDAȘ,*
*doctor, profesor universitar,*
*Academia de Administrare Publică*

**SUMMARY**

*Society began to perceive disability from a human rights perspective with the adoption of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities in 2008 by the United Nations, thus providing people with disabilities the necessary support to recognize and enforce the universal human rights. The Convention thus forms the fundamental basis for the implementation of policies to combat discrimination against persons with disabilities at international level.*

***Keywords:*** *discrimination, people with disabilities, rights, equality, contravention, prevention.*

**Introducere.** Adoptarea Convenției privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități în anul 2008 de către Națiunile Unite a avut un impact semnificativ în schimbarea statutului juridic al persoanelor cu deficiențe. Mai exact, până la momentul adoptării convenției, persoanele cu handicap erau percepute, din perspectiva tradiționalistă și filantropică a ajutorării, drept persoane susținute din punct de vedere financiar prin intermediul ajutoarelor sociale cuvenite ca urmare a afecțiunilor medicale ce îi face incapabili de a duce un trai minim standardizat.

**Cuprins.** Prin intermediul prevederilor Convenției privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, societatea a început să perceapă dizabilitatea din punctul de vedere al drepturilor omului, acordându-le, astfel, persoanelor cu dizabilități suportul necesar pentru recunoașterea și impunerea respectării drepturilor universale ale omului. Mai mult decât atât, Convenția constituie bazele fundamentale de aplicare a politicilor de combatere a discriminării persoanelor cu deficiențe la nivel internațional. Prevederile acestei convenții au fost adoptate de toate țările-membre ale Uniunii Europene, inclusiv de statul român, prin intermediul Legii nr. 221/ 2010 și, nu în ultimul rând, de autoritățile din Republica Moldova prin menținerea de colaborări cu statele europene în vederea protecției drepturilor persoanelor cu dizabilități, precum și prin Legea nr. 166/ 2010.

Principalele drepturi promovate de Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități sunt:
- egalitate fără nicio formă de discriminare în fața legii (Art. 5);
- dreptul la viață, libertate și securitate personală (Art. 10, 14);
- recunoaștere în condiții de egalitate în fața legii (Art 12);
- dreptul de a nu fi exploatat și abuzat ca urmare a dizabilității (Art. 16);
- dreptul la integritate mentală și fizică (Art. 17);
-dreptul la libera expresie și opinie (Art. 21);
- dreptul la educație (Art. 24);
- dreptul la servicii de securitate și sănătate (Art. 25);
- dreptul la muncă (Art. 27).

Prin urmare, acestea sunt drepturile esențiale de referință în ceea ce privește politicile de combatere a discriminării și de protecție a drepturilor persoanelor cu dizabilități pe care cele două țări studiate le au în vedere. Observăm, așadar, că dreptul muncii persoanelor cu dizabilități, ce face obiectul studiului nostru, reprezintă unul dintre principalele drepturi garantate prin Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități. Statele-membre O.N.U promovează în mod activ egalitatea în drepturi a persoanelor cu dizabilități. Pentru îndeplinirea acestui scop, O.N.U

a adoptat la New York Legea nr. 221 din 11 noiembrie 2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, această convenție fiind semnată și promulgată de statul român la data de 26 septembrie 2007.

Prin intermediul prezentei legi, statele-părți se obligă să respecte demnitatea umană, precum și drepturile egale cu caracter primordial inalienabil ale omului, ghidându-se în demersurile întreprinse după principiul libertății și dreptății omului, fără nicio formă de discriminare la nivel internațional și, implicit, național.

În Art. 27 al Legii nr. 221/ 2010 este recunoscută egalitatea de șanse privind integrarea pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități în raport cu populația fără dizabilități, precum și dreptul la asigurarea unui mijloc de trai prin prestarea unei activități neîngrădite pe piața muncii prin intermediul unui mediu de lucru accesibil și adaptat persoanelor cu deficiențe. Aceste măsuri sunt aplicate atât pentru persoanele cu dizabilități anterior angajării în activitatea profesională cât și persoanelor care dobândesc dizabilitatea în timpul exercitării sarcinilor de serviciu, sub forma unor accidente de muncă.

Pentru a confirma ipoteza mea, conținutul Legii nr. 221 relevă faptul că „Scopul prezentei convenții este de a promova, proteja și asigura exercitarea deplină și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități și de a promova respectul pentru demnitatea lor intrinsecă. Persoanele cu dizabilități includ acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngrădi participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți" [2, p. 2].

Orice formă de tratament nejustificat, care defavorizează o persoană ce face parte din categorii sociale defavorizate, precum persoane cu handicap, naționalități distincte, orientare sexuală diferită, religie distinctă, gen ș.a. constituie contravenție și este sancționată ca atare, potrivit Ordonanței nr. 137/ 2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, astfel:

Art. 5. Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, condiționarea participării la o activitate economică a unei persoane ori a alegerii sau exercitării libere a unei profesii de apartenența sa la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială, respectiv de convingerile, de sexul sau orientarea sexuală, de vârstă sau de apartenența sa la o categorie defavorizată.

Art. 6. Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, discriminarea unei persoane pentru motivul că aparține unei anumite rase, naționalități, etnii, religii, categorii sociale sau unei categorii sociale defavorizate .... , într- un raport de muncă și protecție socială, cu excepția cazurilor prevăzute de lege, manifestată în următoarele domenii:

a) Încheierea, suspendarea, modificarea sau încetarea raportului de muncă;
b) Stabilirea și modificarea atribuțiilor de serviciu, locului de muncă sau a salariului;
c) Acordarea altor drepturi sociale decât cele reprezentând salariul;
d) Formarea, perfecționarea, reconversia și promovarea profesională;
e) Aplicarea măsurilor disciplinare;
f) Dreptul de aderare la sindicat și accesul la facilitățile acordate de acesta;
g) Orice alte condiții de prestare a muncii, potrivit legislației în vigoare.

Art. 7. (1) Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, refuzul unei persoane fizice sau juridice de a angaja în muncă o persoană pentru motivul că aceasta aparține unei anumite ... categorii sociale sau unei categorii defavorizate ... cu excepția cazurilor prevăzute de lege; (2) Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, condiționarea ocupării unui post prin anunț sau concurs, lansat de angajator ori de reprezentantul acestuia, de apartenență la o anumită ... categorie socială sau la o categorie defavorizată ...; (3) Persoanele fizice și juridice cu atribuții în medierea și repartizarea în muncă vor aplica un tratament egal tuturor celor aflați în căutarea unui loc de muncă, vor asigura tuturor persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă accesul liber și egal la consultarea cererii și ofertei de pe piața muncii, la consultanță cu privire la posibilitățile de ocupare a unui loc de muncă și de obținere a unei calificări și vor refuza sprijinirea cererilor discriminatorii ale angajaților" [3, p. 3].

Urmare a formelor de discriminare suferite, persoana care se consideră a fi discriminată are posibilitatea de a formula o cerere scrisă, însoțită de probe care să certifice discriminarea la solicitarea instanței către instanța de judecată locală cu scopul de a primi despăgubiri și de ai fi restabilite situația și statutul socio-profesional în care se afla înainte de a fi victimă a discriminării.

Important de menționat în această situație este faptul că cererea poate fi înaintată către instanța de judecată în termen de până la 3 ani de la data la care fapta de discriminare a fost săvârșită.

Prin urmare, unul din scopurile comune ale țărilor europene îl reprezintă promovarea egali-

tății în drepturi a tuturor oamenilor, indiferent de condiția socială, astfel că țările-membre UE, şi nu numai acestea, adoptă politici actualizate de eliminare a tuturor formelor de discriminare cu scopul de omogenizare și egalizare a discrepanțelor dintre categoriile sociale existente în societate.

## BIBLIOGRAFIE

1. Convenția Națiunilor Unite privind Drepturile Persoanelor cu dizabilități, 2007.

2. Legea nr. 221 din 11 noiembrie 2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007 și semnată de România la 26 septembrie 2007.

3. Ordonanța nr. 137/ 2000 privind prevenirea şi sancționarea tuturor formelor de discriminare, 2000.